

6698 SAYILI KANUN'DA YER ALAN TEMEL KAVRAMLAR

I. AÇIK RIZA

Kanun'un yürürlüğe girmesi sonrasında, kişisel veri ve bu verinin işlenmesi ile birlikte hayatımıza giren kavramlardan birisi de "açık rıza" kavramıdır. Kanun'un 3. maddesinde açık rıza; "belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza" şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca Anayasa'nın 20. maddesinin 3. fıkrasında, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Açık rıza, Kanun'da hem özel nitelikli kişisel veriler, hem de özel nitelikli olmayan kişisel veriler bakımından temel hukuka uygunluk sebebi olarak öngörülmüştür.

Buna göre sırasıyla Kanun'un,

- 5. maddesinin, 1. fıkrasında "Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez",
- 6. maddesinin 2. fıkrasında "Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır",
- 8. maddesinin 1. fıkrasında "Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz",
- 9. maddesinin 1. fıkrasında "Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz"

düzenlemeleri yer almaktadır.

Açık rıza, uluslararası metinlerde de kendine yer bulan önemli bir kavramdır. Kanun'un gerekçesinde de belirtildiği gibi, 95/46 EC sayılı Avrupa Birliği Direktifine göre açık rıza; ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı şeklinde anlaşılmalıdır.

Avrupa Birliği'nde yalnızca özel nitelikli (hassas) kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza aranmakta iken, ülkemizde her türlü kişisel verinin işlenmesi için açık rıza şartı aranmaktadır. Bu bakımdan Kanun Avrupa Birliği düzenlemelerine göre daha fazla koruma öngörmektedir.

Kanun çerçevesinde rıza, kişinin sahip olduğu verinin işlenmesine, kendi isteği ile ya da karşı taraftan gelen istek üzerine, onay vermesi anlamını taşımaktadır. Rıza açıklamasının bir diğer önemi de veri işleyene gerçekleştireceği fiil konusunda yol göstermesidir. Kişi rıza açıklaması ile aslında veri işleyene kendi hukuksal değerine ilişkin verdiği kararı bildirmiş olmaktadır. Rıza açıklaması hukuksal değer sahibinin, işlenmesine izin verdiği verinin sınırlarını, kapsamını, gerçekleştirilme biçimini ve süresini de belirlemesini sağlayacaktır.

Açık rızanın bu anlamda rıza veren kişinin “olumlu irade beyanı”nı içermesi gerekmektedir. Diğer mevzuatlardaki düzenlemeler saklı kalmak üzere, açık rızanın yazılı şekilde alınmasına gerek yoktur. Elektronik ortamda alınması da mümkündür.

Kanunun 3. maddesinde yer verilen açık rıza tanımı kapsamında, açık rızanın 3 unsuru bulunmaktadır:

- a- Belirli bir konuya ilişkin olması,
- b- Rızanın bilgilendirmeye dayanması,
- c- Özgür iradeyle açıklanması.

A. Belirli Bir Konuya İlişkin Olması

Veri işlemek üzere verilen rızanın geçerli olması için rızanın belirli bir konuya ilişkin ve o konu ile sınırlı olması gerekir. Veri sorumlusu ve veri işleyenlerce açık rıza beyanının hangi konuya ilişkin olarak istenildiğinin açıkça ortaya konulması gerekmektedir. Buna göre, genel bir irade açıklaması ile “kişisel verilerimin işlenmesini kabul ediyorum” şeklinde açık uçlu ve belirsiz bir rıza tek başına Kanun bağlamında “açık rıza” olarak kabul edilemez.

Eğer birden çok kategoriye ilişkin verinin işlenmesine dair rıza beyanında bulunulacaksa, rızanın hangi verilerin ve ne amaçlarla işleneceği gibi, işlemenin farklı noktaları açısından da verilmiş olması gerekir.

Veri sorumlusunun, veriyi kullanımı sonrasında gerçekleştireceği ikincil işlemler için ise, (örneğin yurtdışına veri aktarımı gibi) buna ilişkin ayrıca rıza alması gerekecektir. Aynı durum, verilerin işlenme amaçlarının değişmesi halinde de geçerlidir.

B. Rızanın Bilgilendirmeye Dayanması

Açık rıza bir irade beyanı olup, kişinin özgür bir şekilde rıza gösterebilmesi için, neye rıza gösterdiğini de bilmesi gerekir. Bu durum Kanun'un 10. maddesinde düzenlenen "aydınlatma yükümlülüğü" kavramı ile de ilişkilidir. Kişinin sadece konu üzerinde değil, aynı zamanda rızasının sonuçları üzerinde de tam bir bilgi sahibi olması gerekir.

Bilgilendirme, veri işleme ile ilgili bütün konularda açık ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Bilgilendirmenin mutlaka verinin işlenmesinden önce yapılması gerekir. İşlenecek verinin niteliği, aynı zamanda bilgilendirme düzeyini belirleyecektir. İlgili kişinin aydınlatılması aynı zamanda kişinin kendi geleceğini belirleme hakkının bir yansımasını oluşturmaktadır.

C. Özgür İradeyle Açıklanması

Kişinin irade beyanı olan rıza, kişinin yaptığı davranışın bilincinde ve kendi kararı olması halinde geçerlilik kazanacaktır. Kişinin iradesini sakatlayacak her tür fiil, kişisel verilerin işlenmesi için verdiği rızayı da sakatlayacaktır.

Cebir, tehdit, hata ve hile gibi iradeyi sakatlayan hallerde, kişinin özgür biçimde karar vermesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu gibi durumlarda özgür bir irade açıklamasından bahsedilemez. Ancak buradaki her sebep kendi içerisinde değerlendirilmeli, rızayı etkileme derecesi belirlenmelidir.

Tarafların eşit konumda olmadığı veya taraflardan birinin diğeri üzerinde etkili olduğu durumlarda rızanın özgür iradeyle verilip verilmediğinin dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Özellikle işçi-işveren ilişkisinde, işçiye rıza göstermeme imkânının etkin bir biçimde sunulmadığı veya rıza göstermemenin işçi açısından muhtemel bir olumsuzluk doğuracağı durumlarda, rızanın özgür iradeye dayandığı kabul edilemez.

II. ANONİM HALE GETİRME (ANONİMLEŞTİRME)

Anonim hale getirme veya anonimleştirme, verilerin başka verilerle eőleőtirilse dahi, hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kiőiyile iliőkilendirilemeyecek hale getirilmesini ifade etmektedir. Bu kapsamda, elde kalan veri üzerinden bir izleme yapılarak başka verilerle eőleőtirme ve destekleme sonrasında verinin kime ait olduğu anlaőılabiliyorsa, bu verinin anonim hale getirildiği kabul edilemez.

Bu noktada dikkat çekilmesi gereken husus, anonim veri ve anonimleőtirilmiş veri arasındaki farktır. Anonim veri belirli bir kiőiyile iliőkilendirilmesi mümkün olmayan veriyi ifade ederken, anonimleőtirilmiş veri daha öncesinde bir kiőiyile iliőkilendirilmiş ancak artık bağlantısı kalmamıő veridir.

Anonimleştirme konusunda sıkça kullanılan bazı teknikler bulunmaktadır. Anonimleştirme uygulanırken mevcut veri kümesinde yer alan verinin büyüklüğü, verinin çeőtirlilięi, veriden sağlanmak istenilen fayda ve

işleme amacı gibi özellikler dikkate alınarak uygulanacak tehditlere karar verilebilir.

Anonimleştirmeye ilgili bazı teknikler şunlardır:

Maskeleme: Kişisel verilerin belli alanlarının silinerek veya yıldızlanarak kişinin belirlenemez hale getirilmesidir. Örneğin, kişinin kredi kartı numarasının bir kısmının yıldızlanması durumunda maskeleme söz konusudur. (6698 **** * 0006)

Toplulaştırma/Kümülatif Data Yaratma: Verilerin kümülatif hale getirilerek toplam değerlerin yansıtılmasını ifade eder. Örneğin, şirkette kadın çalışan

sayısının Z adet olması ve sayının %40'ının üniversite mezunu, %60'ının yüksek lisans mezunu olmasına ilişkin veriler anonim hâle getirilmiştir.

Veri Türetme: Mevcuttaki detay verilerin daha genel karşılıklarıyla değiştirilmesidir. Örneğin, doğum tarihi bilgisinin Gün/Ay/Yıl detaylarının yerine kişinin direkt yaşının yazılması durumunda veri türetmek suretiyle anonimleştirme yapılmıştır.

Veri Karması: Veri kümesi içinde değerlerin karıştırılarak toplam faydaya zarar vermeden kişilerin tespit edilebilirlik özelliğinin yok edilmesini ifade eder. Yaş ortalaması alınmak istenen bir sınıfta kişilerin yaşlarını gösteren değerlerin birbirleriyle değiştirilmesi durumunda veri karması yapılmıştır.

III. İLGİLİ KİŞİ

Kanun'da, yalnızca gerçek kişilerin verilerinin korunması öngörülmektedir. Bu nedenle Kanun'da kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi ifade etmek için "ilgili kişi" ifadesi kullanılmıştır. Kanuna göre, düzenleme kapsamında korunması gereken temel esas, başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerden ibarettir. Son yıllarda önem kazanan kişinin mahremiyet hakkı ile bilgi güvenliği hakkının korunması da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Korunması gereken kişi, düzenlemenin tanımlar kısmında açıkça belirtildiği üzere "gerçek kişi"dir.

Kanun'da yer alan kişisel verinin tanımı gereği, tüzel kişiye ait bir verinin herhangi bir gerçek kişiyi belirlemesi ya da belirlenebilir kılması halinde, bu veriler Kanun kapsamında koruma altındadır. Ancak burada korunan menfaat tüzel kişiye değil, düzenlemenin temellendirdiği öncelik gereği belirlenen ya da belirlenebilecek gerçek kişiye ait olacaktır. Çünkü Kanun, tüzel kişilere ait kişisel verilerin korunmasını hiçbir şekilde düzenlememektedir.

IV. KİŞİSEL VERİ

Kişisel veri, belirli ya da belirlenebilir nitelikteki bir kişiye ilişkin her türlü bilgidir. Bu durumda kişisel veriyi, kişisel olmayan verilerden ayırabilmek için temelde iki ölçütten yararlanıldığı söylenebilir. Buna göre, kişisel veriden söz edebilmek için, verinin bir kişiye ilişkin olması ve bu kişinin de belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması gerekmektedir.

Kişisel veri, bireyin şahsi, mesleki ve ailevi özelliklerini gösteren, bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya elverişli her türlü bilgidir. Kanunda kişisel veri; "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" şeklinde tanımlanmıştır. Bu bilgiler, belli bir kimsenin kimliği, etnik kökeni, fiziksel özellikleri,

sağlık, eğitim, istihdam durumu, cinsel yaşamı, aile hayatı, başkaları ile yaptığı haberleşmeler, ikamet adresi, kredi kartı, kişisel düşünce ve inançları, dernek ve sendika üyelikleri, alışveriş alışkanlıkları gibi hususları kapsamaktadır.

Kanunda yer alan kişisel veri tanımı doğrultusunda gerçek bir kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan her türlü bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Kanunda yapılan tanımlamada hangi bilgilerin kişisel veri olarak kabul edileceğine ilişkin sınırlı sayım esasının benimsenmediği görülmektedir. Kanunda, gelişen teknolojilerle türetilebilecek veri kategorilerini de düzenleyecek şekilde geniş bir kişisel veri tanımı sunulmaktadır.

Kanunun kişisel veri tanımının, “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi”ndeki (108 sayılı Sözleşme) tanımla uyumlu

olduğu görülmektedir. Kanundaki kişisel veri tanımına göre, sadece gerçek kişilere ilişkin bilgiler kişisel veri sayılmaktadır. Tüzel kişilere ilişkin verilerin işlenmesi Kanunun kapsamı dışında tutulmuştur.

Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Kanunun gerekçesinde bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan verilerin yanı sıra, kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesiyle o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle kişisel veriler, kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıyabileceği gibi, kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm verileri kapsamaktadır. Nitekim Kanunun gerekçesinde de telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi verilerin dolaylı da olsa kişiye belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

V. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı zincirleme bir döngüyü ifade etmektedir. Kanun'un 2. maddesinde, kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla ilk defa elde edilmesiyle başlayan bir süreç ve devamındaki her türlü işleme, veri işleme olarak tanımlanmıştır. Kişisel veriler belirtilen şekilde toplandıktan sonra silme, yok etme ya da anonim hale getirme işlemlerine kadar olan süreçte gerçekleştirilen her türlü faaliyet Kanun kapsamında kişisel verilerin işlenmesi olarak değerlendirilmektedir. Aslında kişisel veriler söz konusu olduğunda verinin nasıl tutulduğu ve kullanıldığı verinin kendisinden daha önemlidir.

Kişisel veriler çeşitli şekillerde işlenebilir:

- Toplama veya kaydetme: Kişisel verilerin ilk defa elde edildikleri an itibariyle işleme fiili başlamaktadır.
- Organize etme/depolama: Dijital ya da fiziksel ortamda, kişisel verilerin saklanması, barındırılması ya da depolanması işleme kapsamında kabul edilir.
- Kullanma/değiştirme: Kişisel verilerin, görüntülenmesi de dâhil olmak üzere, her türlü kullanımı işleme sayılır.
- Aktarma: Kişisel verilerin elektronik ortamda çeşitli yöntemlerle iletilmesi.
- Yayma/erişilebilir kılma: Fiziksel olarak dağıtmak veya paylaşmak gibi, verileri dijital ortamda üçüncü tarafların erişimine açmak da bir işleme türüdür.
- Engelleme/silme/yok etme/anonim hale getirme: Bunlarda işleme faaliyeti olarak kabul edilmektedir.

Kişisel veriler otomatik veya otomatik olmayan yollarla işlenebilecektir:

A. Otomatik İşleme

Direktif'te ve Kanun'da otomatik işlemenin ne olduğuna ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Direktif ve Kanun'da otomatik işlemeyle ilişkin bir tanım yer almazken, OECD tarafından verilen tanım; *“İnsan müdahalesi ya da yardımı konusundaki ihtiyacı asgari seviyeye indiren, kendi aralarında bağlantılı ve etkileşimli elektrikli veya elektronik bir sistem tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti”* şeklindedir. Bununla birlikte Kanun gerekçesinde, Kanun'un kapsamı açıklanırken, *“Günümüzde bu veriler, gerek özel sektör ve gerekse kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollarla sıkça kullanılmaktadır”* denilerek dolaylı yoldan otomatik işlemenin, bilişim sistemleri üzerinde gerçekleştirilen faaliyetler olduğu belirtilmiştir.

Buna göre, otomatik olarak veri işlenmesi; bilgisayar, telefon, saat vb. işlemci sahibi cihazlar tarafından yerine getirilen, yazılım veya donanım özellikleri aracılığıyla önceden hazırlanan algoritmalar kapsamında insan müdahalesi olmadan kendiliğinden gerçekleşen işleme faaliyetidir.

B. Otomatik Olmayan İşleme

(Veri Kayıt Sisteminin Parçası Olmak Kaydıyla)

Yukarıda belirtildiği gibi, kişisel veriler otomatik işlemeye tabi tutulmasalar da, “veri kayıt sistemi” aracılığıyla işlendiklerinde de Kanun hükümlerine tabi olacaklardır. Kanun gerekçesinde veri kayıt sistemi, “*kışisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi*”ni ifade etmektedir. Bu sistemler elektronik yahut fiziki ortamda oluşturulabilir. Buna göre, veri kayıt sisteminde kişisel veriler, ad, soyad veya kimlik numarası üzerinden sınıflandırılabilir gibi, kredi borcunu ödemeyenlere ilişkin oluşturulacak sınıflandırma da bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Kanun, otomatik olmayan yollarla veri işlenmesini tamamen Kanun

kapsamı dışında tutmamaktadır. Yani, otomatik olmayan yolla veri işleme eğer veri kayıt sisteminin parçası ise, bu durumda veri işleme faaliyeti Kanun kapsamında kabul edilecektir.

Verilerin hukuka uygun işlenmesi için aşağıdaki tüm şartların birlikte sağlanması gerekir:

- İşlemenin rıza veya istisnaya dayalı olması,
- Aydınlatmanın gerçekleşmiş olması,
- İşlemenin amaç ve süre ile sınırlı olması,
- Genel (temel) ilkelere uygun olması.

Açık rıza dışında kişisel verilerin işleme şartları aşağıdaki gibidir:

İşlenme Şartları	Kapsamı	Örnek
Kanun Hükmü	Vergi Mevzuatı, İş Mevzuatı, Ticaret Mevzuatı vb.	Çalışana ait özlük bilgilerinin mevzuat gereği tutulması gerekir.
Sözleşmenin İfası	İş Akdi, Satış Sözleşmesi, Taşıma Sözleşmesi, Eser Sözleşmesi vb.	Teslimat yapılması için şirketin adres bilgilerini kaydetmesi.
Fiili İmkânsızlık	Fiili imkânsızlık nedeniyle rıza veremeyecek olan ya da ayırt etme gücü olmayan kişi.	Bilinci kapalı kişinin iletişim veya adres bilgisi. Kaçırılan bir kişinin konum bilgisi.
Veri Sorumlusunun Hukuki Sorumluluğu	Mali Denetimler, Güvenlik Mevzuatı, Sektör Odaklı Regülasyonlarla Uyum.	Bankacılık, Enerji, Sermaye Piyasaları gibi alanlara özel denetimlerde bilgi paylaşımı yapılması.

İşlenme Şartları	Kapsamı	Örnek
Aleniyet Kazandırma	İlgili kişinin kendisine ait bilgileri umumun bilgisine sunması.	Kişinin, acil durumlarda ulaşılmaması için iletişim bilgisini ilan etmesi.
Hakkın Tesisi, Korunması, Kullanılması	Dava açılması, tescil işlemleri, her türlü tapu işlemi vb. işlerde kullanılması zorunlu veriler.	İşten ayrılan bir çalışana ait gerekli bilgilerin dava zaman aşımı boyunca saklanması.
Meşru Menfaat	Veri sahibinin temel haklarına zarar gelmemek kaydıyla, Veri sorumlusunun meşru menfaati için zorunlu olması halinde veri işlenebilir.	Çalışan bağlılığını artıran ödül ve primler uygulanması amacıyla veri işlenmesi.

VI. VERİ SORUMLUSU VE VERİ İŞLEYEN

A. Genel Olarak

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Tüzel kişiler, kişisel verileri işleme konusunda gerçekleştirdiği faaliyetler kapsamında bizzat kendileri “veri sorumlusu” olup, ilgili düzenlemelerde belirtilen hukuki sorumluluk tüzel kişinin şahsında doğacaktır. Bu konuda kamu hukuku tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileri bakımından bir farklılık gözetilmemiştir. Bu çerçevede gerek cezai gerekse de hukuki sorumluluk bakımından, tüzel kişilerin sorumluluğuna ilişkin özel hukuk ve kamu hukukundaki genel hükümler uygulanır.

Veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu kişiler, kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek veya tüzel kişi de

olabilir. Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi aynı zamanda hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabilir. Örneğin, bir muhasebe şirketi kendi personeliyle ilgili tuttuğu verilere ilişkin olarak veri sorumlusu sayılırken, müşterisi olan şirketlere ilişkin tuttuğu veriler bakımından ise veri işleyen olarak kabul edilecektir.

Veri işleyenin faaliyetleri veri işlemenin daha çok teknik kısımları ile sınırlıdır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kararların alınması yetkisi ise veri sorumlusuna aittir. Veri sorumlusu kişisel verilerin işleme amacını ve yöntemini belirleyen kişidir. Yani işleme faaliyetinin “neden” ve

“nasıl” yapılacağı sorularının cevabını verecek kişidir. Veri sorumlusunun tespiti için aşağıdaki hususlara kimin karar verdiği dikkate alınmalıdır:

- Kişisel verilerin toplanması ve toplama amacı,
- Toplanacak kişisel veri türleri,
- Toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı,
- Hangi bireylerin kişisel verilerinin toplanacağı,
- Toplanan verilerin paylaşılıp paylaşılmayacağı, paylaşılacaksa kiminle paylaşılacağı,
- Verilerin ne kadar süreyle saklanacağı,
- Veri sahiplerinin erişim hakkı ve diğer haklarının uygulanıp uygulanmayacağı.

Veri sorumlusu yapacağı kişisel veri işleme sözleşmesi ile, aşağıda örnek olarak belirtilen hususlarda karar

verme yetkisini veri işleyene bırakabilir:

- Kişisel verilerin toplanması için hangi bilgi teknolojileri sistemlerinin veya diğer metotların kullanılacağı,
- Kişisel verilerin hangi yöntemle saklanacağı,
- Kişisel verilerin korunması için alınacak güvenlik önlemlerinin detayları,
- Kişisel verilerin aktarımının hangi yöntemle yapılacağı,
- Kişisel verilerin saklanmasına ilişkin sürelerin doğru uygulanabilmesi için kullanılacak metot,
- Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi yöntemi.

Veri sorumlusuyla veri işleyen arasındaki ortak bazı noktaların belirtilmesi gerekir. İlk olarak, veri sorumlusu ifadesiyle, bir şirket içerisinde veri işleme faaliyetlerinden sorumlu bir kimse kastedilmemektedir. Veri sorumlusu bizzatıhi tüzel kişiliğin kendisidir. Veri sorumlusu (aynı şekilde veri işleyen de) olmak, Kanun'un hukuki yükümlülükleri tayin etmek amacıyla belirlediği bir statüdür ve tanımda verilen özellikleri karşılaması durumunda, şirketin tüzel kişiliği de bu statüde yer alacaktır. Örneğin, veri işleme faaliyetinin bir parçası olarak bir şirkette belge teslim alan ve kaydeden kişi değil, şirketin kendisi veri sorumlusu sıfatına sahiptir. İkinci olarak, her iki kavram da, hem gerçek hem de tüzel kişiler için geçerlidir. Yani, serbest çalışan bir muhasebeci

de, mali müşavirlik firması da, hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabilir. Bir şirket bünyesinde yer alan birimlerin tüzel kişiliği olmaması durumunda bu birimlerin bizzat veri sorumlusu ya da veri işleyen sıfatı taşıması mümkün değildir. Oysa bir holdingi oluşturan her bir şirket tüzel kişiliğe sahip olduğundan, bu şirketlerin her biri iki statüde de yer alabilir.

Son olarak, bir tüzel ya da gerçek kişinin aynı anda hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabileceğini söylemek mümkündür. Örneğin, bir turizm şirketi kendi çalışanlarının verileri bakımından “veri sorumlusu” iken, müşterilerinin çalışanlarının verileri bakımından “veri işleyen” sıfatıyla hareket etmektedir.

B. Örnekler

b.1. Pazar Araştırması Şirketleri

Bir banka ile yaptığı sözleşme uyarınca, bir pazar araştırması şirketi, banka için müşteri memnuniyeti anketi düzenlemeyi üstlenmiştir. Banka, anket yapılacak müşteri kitlesinin belirlenmesini, anket metodunun seçimini ve anket sonuçlarının sunumunu araştırma şirketine bırakmıştır. Bu durumda pazar araştırma şirketi, her ne kadar banka adına anketi yapıyor ve kişisel verileri işliyor olsa da veri sorumlusu statüsündedir. Zira hangi müşterilere anket yapılacağı, hangi verilerin toplanacağı vb. konularda karar verme yetkisine sahip olan pazar araştırma şirkettir.

b.2. Posta Dağıtım Hizmetleri

Bir kurye şirketi, bir hastane ile hastaların sağlık raporlarını diğer sağlık hizmeti kurumlarına ulaştırılması hizmetini vermeye üzere bir sözleşme yapmıştır. Kurye şirketi her ne kadar sağlık raporlarını fiziksel olarak elinde bulundursa da, söz konusu sağlık raporlarının içeriğine ulaşması mümkün değildir. Bu durumda, posta dağıtım hizmeti sunucusu olarak hizmet veren kurye şirketi ne veri sorumlusu ne de veri işleyen statüsündedir. Dolayısıyla, yalnızca taşıdığı mektup vb. fiziksel eşyanın güvenliğini sağlamakla yükümlü olup kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili uyması gereken herhangi bir yükümlülük yoktur. Ancak kurye şirketi gönderenin adı, soyadı, alıcının adresi gibi sevkiyatı yönetmek için topladığı veriler bakımından ve kendi çalışanlarıyla ilgili işlediği veriler bakımından veri sorumlusudur.

b.3. Ödeme Servisleri

İnternet üzerinden satış gerçekleştiren bir kişinin bir ödeme hizmeti şirketi ile anlaşması sureti ile müşteri verilerinin işlenmesi durumda; ödeme hizmeti şirketi, satıcının veri işleyeni değildir. Bu verilerin işlenmesi bakımından veri sorumlusu statüsündedir. Zira ödeme hizmeti şirketi; (1) Ödemelerin doğru yapılabilmesi için müşterilerden hangi verilerin toplanması gerektiğine karar vermektedir. (2) Toplanan verilerin hangi amaçla kullanılacağı konusunda kontrol sahibidir. (3) Satıcıdan bağımsız olarak doğrudan kişisel verileri işlenen müşterilere uyguladığı kendi hüküm ve koşulları bulunmaktadır. (4) Satıcıdan bağımsız olarak kendi tabi olduğu hukuki yükümlülükler bulunmaktadır. Örneğin; kredi kartı bilgilerinin silinmesi vb.

b.4. Avukatlar

Bir firmanın işten ayrılan çalışanlarından birinin firmanın müşteri listesini çaldığı ve buna karşılık firma sahibinin listeyi nasıl geri alabileceği ile ilgili bir avukata başvurmuş olduğu bir örnekte; firma sahibinin eski çalışanıyla ilgili kişisel verileri avukata teslim etmesiyle, avukat da veri sorumlusu statüsüne sahip olur. Bu durumda avukatın firma sahibinin adına işlem yapıyor olması bunu değiştirmez. Zira avukat elde edilen kişisel verilerin nasıl işleneceğini kendisi belirleyecektir. Dolayısıyla, sağlanan kişisel veriler bakımından hem firma sahibi hem de avukat veri sorumlusu statüsündedir. Bu anlamda her birinin uyması gereken kendi yükümlülükleri bulunmaktadır (örneğin; veri sahibinin kişisel veriye erişim talebinin yerine getirilmesi bakımından ikisi de ayrı ayrı sorumludur).

b.5. Muhasebeciler

Muhasebeciler, müşterilerinin hesaplarıyla ilgili kayıtları tutarken bu kayıtlardaki kişisel verilerin işlenmesi bakımından veri sorumlusudurlar. Zira muhasebecilerin işledikleri kişisel verilerle ilgili sorumluluk almasını zorunlu kılan birçok mesleki yasal yükümlülükleri bulunmaktadır. Örneğin, bir şirketin hesaplarını incelerken yolsuzluğa rastlamaları durumunda muhasebecilerin polise veya diğer yetkili kurumlara bildirimde bulunma zorunluluğu bulunmaktadır. Bildirimi yaparken müşterisinin talimatları doğrultusunda hareket etmiyor olacağı açıktır. Dolayısıyla bunun gibi uzman hizmet sağlayıcıları, kendi mesleki yasal yükümlülüklerine tabi oldukları sürece veri sorumlusu statüsünde bulunacaklardır ve veri sorumlusu olmaktan kaynaklanan yükümlülüklerini anlaşıyla müşteriye kısmen veya tamamen bırakmaları mümkün olmayacaktır.

b.6. Bilgi Teknolojileri Hizmetleri

Bir araç kiralama şirketi, bir araç takip şirketi ile sözleşme yapmıştır. Sözleşmeye göre, araç kiralama şirketinin tüm araçlarına takip cihazı takılacak ve kiralama süresi bittikten 6 saat sonra araç, kiralayan tarafından kiralama şirketine iade edilmezse aracın konum verisi araç takip şirketi tarafından araç kiralama şirketi ile paylaşılacaktır. Araç takip şirketi, sözleşmeye uygun işlem yapıyor olsa bile, veri sorumlusu statüsündedir. Zira arabalar ve sürücüleriyle ilgili hangi verilerin toplanacağını seçimi araç takip şirketine aittir. Her ne kadar verilerin toplanma amacını araç kiralama şirketi belirlese de, hangi verilerin toplanacağı hususunda araç takip şirketinin bu denli geniş bir takdir hakkının bulunması onun veri sorumlusu kabul edilmesini gerektirmektedir.

b.7. Bulut Hizmeti Sağlayıcıları

Bir kamu kuruluşunun, topladığı kişisel verilerin saklanması için bir bulut hizmeti sağlayıcısıyla sözleşme yapması ve bulut sağlayıcısının verileri belirli bir zamandan sonra sileceği veri sahiplerinin kişisel verilerine erişimlerini sağlayacağı konusunda anlaşılması durumunda, bulut hizmeti sağlayıcısı veri işleyen statüsündedir. Zira taraflar arasındaki sözleşme gereği bulut hizmeti sağlayıcısının verileri kendi amaçları için kullanması mümkün değildir. Ayrıca bulut hizmeti sağlayıcısı, kendisi veri de toplamamaktadır. Tek faaliyeti kamu kuruluşundan gelen kişisel verileri yine kamu kuruluşunun talimatlarına uygun olarak saklamaktır.

VII. VERİ KAYIT SİSTEMİ

Kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade etmektedir. Bu sistemler elektronik yahut fiziki ortamda oluşturulabilir. Buna göre, veri kayıt sisteminde kişisel veriler; ad-soyad veya kimlik numarası üzerinden sınıflandırılabilceği gibi, kredi borcunu ödemeyenlere ilişkin oluşturulacak sınıflandırma da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Kanun'un gerekçesine göre, otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler bir veri kayıt sisteminin parçası değilse Kanun kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Bir başka ifadeyle, Kanun aşağıdaki iki durumda uygulama alanı bulacaktır:

- kişisel verilerin otomatik yollarla işlenmesi,
- otomatik olmayan yollarla fakat bir veri kayıt sistemi içerisinde işlenmesi.

Bu tanıma göre veri üzerinde gerçekleştirilen bir eylemin, (1) ncelikle otomatik olup olmadığı belirtilmeli, (2) otomatik olmayan işleme varsa, bu defa da verinin bir veri kayıt sistemi içerisinde işlenip işlenmediğinin anlaşılması gerekmektedir.

www.kvkk.gov.tr